

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-12-08
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 7168-16

PARTER

Sökande

Länsstyrelsen i Uppsala län
751 86 Uppsala

Motpart

Karlholm Utveckling KB, 969766-1719
Box 3
814 21 Skutskär

Ombud: Advokat Anders Norman
Zedendahl Advokatbyrå Norman AB
Norra Kungsgatan 7A
803 20 Gävle

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår ansökan om utdömande av vite.

Dok.Id 520928

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Karlholm Utveckling KB (nedan bolaget) har bedrivit täktverksamhet på fastigheten Karlholm 1:48 i Tierps kommun. Under 2014 framkom att en vattensamling med större och mindre vattensalamander förstörts i samband med täktverksamhet på fastigheten. Länsstyrelsen i Uppsala län (nedan länsstyrelsen) beslutade den 22 maj 2014 att förbjuda Karlholm Utveckling KB att bedriva täktverksamhet inom ett i en bilaga till föreläggandet specificerat område (nedan förbudsområdet). Förbudet förenades med vite om 500 000 kr. Bolaget förelades i samma beslut att senast den 15 juni 2014 komma in med en beskrivning av hur bolaget avsåg att återställa området så att populationerna av större och mindre vattensalamander långsiktigt kan bevaras. Bolaget överklagade länsstyrelsens beslut om förbud och föreläggande. Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, avlog den 18 maj 2015 bolagets överklagande. Frågan om återställande handläggs i ett separat tillsynsärende.

YRKANDEN M.M.

Länsstyrelsen har ansökt om att bolaget ska förpliktas att betala förelagt vite om 500 000 kr.

Till stöd för ansökan har länsstyrelsen anfört i huvudsak följande: Förbudet att bedriva täktverksamhet inom det aktuella området föranleddes av att området visade sig utgöra fortplantningsområde och viloplats för större och mindre vattensalamander. Beslutet delgavs den 8 juni 2014 bolaget. Efter beslutet om föreläggande ansökte bolaget om dispens från artskyddsförordningen, vilket avslogs av länsstyrelsen. Vidare avslog länsstyrelsen bolagets begäran om omprövning av beslutet om föreläggande. Genom det senare beslutet meddelade länsstyrelsen att mindre åtgärder inom förbudsområdet eventuellt kunde tillåtas, men att dessa då skulle föregås av samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Vid platsbesök den 15 september 2016 kunde länsstyrelsen konstatera att urgrävning skett inom förbudsområdet. Urgrävning har skett i nära anslutning till den lekdamm som länsstyrelsen förelagt bolaget att återskapa. Den ursprungliga

lekdammen som skadades under täktverksamheten har grävts bort. Detta gjordes under sommaren 2016.

Vitesbeloppet om 500 000 kr har satts utifrån ett uppskattat värde av den sten som kan brytas i området. Beloppet motiveras även av det allmänna intresset av att bevara populationerna av större och mindre vattensalamander i området.

Länsstyrelsen motsätter sig inte att endast en del av vitesbeloppet döms ut då urgrävning har skett inom en begränsad del av förbudsområdet. Det ska dock beaktas att åtgärden skett i mycket nära anslutning till en lekdamm och att överträdelsen av förbudet inte kan anses vara oavsiktligt.

Bolaget har motsatt sig yrkandet. För det fall vite ska dömas ut yrkas att beloppet jämkas, i första hand till 0 kr.

Till stöd för sitt bestridande har bolaget anfört huvudsakligen följande: Bolaget har endast vidtagit åtgärder i en liten del av förbudsområdet, vilket ska inverka på ett eventuellt vites storlek. En moränvägg har släntats och del av väggen har schaktats bort. Vidare har materialet från ursprungsdammen schaktats bort. Största delen av det material som har schaktats bort har använts för att säkra den nya dammen genom att massor har lagts upp runt denna. Faunan har använts till den nya dammen och ersättningsdammen. Bolaget har uppfattat att borttagande och användande av materialet från ursprungsdammen reglerades i den åtgärdsplan som nu omfattas av ett separat tillsynsärende. De aktuella åtgärderna har i första hand vidtagits för att det förelegat rasrisk. Rasrisken var förenad med livsfara eftersom det bl.a. har funnits barn som lekt på platsen. Därtill har bolaget velat att platsen skulle se mer estetiskt tilltalande ut och man lade ut jordmassor och gräs för att skapa livsmiljö för salamandern.

Vitesbeloppet är oskäligt. Bolaget har sedan maj 2014 fört en fortlöpande dialog med involverade genom bl.a. möten med såväl representanter från länsstyrelsen som från kommunen. De åtgärder som bolaget har vidtagit efter samråd och kommunikation med berörda ska anses vara tillräckliga, varför det inte längre

föreligger skäl att utdöma vite. Kommunekologen i Tierps kommun har gjort bedömningen att det inte längre bör föreligga något hot för varken större eller mindre vattensalamandrar om överenskomna kompensationsåtgärder vidtas. Bolaget har vidtagit dessa kompensationsåtgärder. Länsstyrelsen har bevisbördan för att det föreligger skäl att utdöma vite och för vitesbeloppets skälighet. Länsstyrelsen har inte uppfyllt sin bevisbördan.

DOMSKÄL

Handläggningen av målet

Mark- och miljödomstolen har hållit syn och sammanträde i målet. Vid sammanträde hölls på bolagets begäran vittnesförhör med Peter Bergström och Anders Wahlström.

Förutsättningar för utdömande av vite

Mark- och miljödomstolen ska i ett mål om utdömande av vite bedöma om det föreläggande som ligger till grund för ansökan är lagligen grundat, om det har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft och om det har överträtts. Eftersom vite är en straffliknande sanktion krävs vidare att föreläggandet är klart och tydligt. Om vite ska dömas ut ska domstolen även pröva om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse, pröva vitets storlek samt beakta om det finns särskilda skäl att jämka beloppet (se 2, 3 och 9 § lagen (1985:206) om viten, viteslagen). Det är den som ansöker om utdömande av vite som har att visa att förutsättningarna för att döma ut vitet är uppfyllda.

Bedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer att det föreläggande som ligger till grund för ansökan är lagligen grundat. Föreläggandet har delgetts bolaget och detta har vunnit laga kraft (jfr MÖD 2013:10 och MÖD 2003:87).

Länsstyrelsen har gjort gällande att den aktuella överträdelsen av föreläggandet består i att bolaget under sommaren 2016 har grävt i förbudsområdet.

Bolaget har bl.a. anfört att borttagande och användande av materialet från ursprungsdammen, enligt bolagets uppfattning, reglerades i den åtgärdsplan som upprättades till följd av den del av föreläggandet som föreskrev att bolaget skulle komma in med beskrivning om återställande av området. Länsstyrelsen har motsatt sig att borttagande och användande av materialet från ursprungsdammen skulle regleras i åtgärdsplanen.

I denna del gör domstolen följande bedömning. Domstolen konstaterar att det är tvistigt om denna del av grävningen omfattas av åtgärdsplanen. För det fall nämnda åtgärder har reglerats i åtgärdsplanen kan bolaget rimligen inte, genom att vidta dessa, anses ha agerat i strid med förbudet.

I målet saknas tillräckligt underlag för att bedöma om de aktuella åtgärderna omfattas av åtgärdsplanen. Bolagets invändning i denna del kan därför inte anses motbevisad. Mot bakgrund av att länsstyrelsen har bevisbördan för att visa att förutsättningarna för att döma ut vitet är uppfyllda, kan länsstyrelsen i denna del inte anses ha uppfyllt sin bevisbörda.

Bolaget har vidare anfört att den schaktning som gjorts av moränväggen i första hand gjorts på grund av rasrisk, men även för att området skulle se mer estetiskt tilltalande ut.

I denna del gör domstolen följande bedömning. Mark- och miljödomstolen konstaterar att vitesföreläggandet är utformat som ett *”förbud att bedriva täktverksamhet inom området markerat på bifogad karta”*. För att föreläggandet ska anses ha överträtts krävs således att bolaget har bedrivit täktverksamhet inom det aktuella förbudsområdet. I förbudet beskrivs inte vad det i sammanhanget innebär att bedriva täktverksamhet. Fråga uppkommer därför om de åtgärder som bolaget vidtagit i denna del innebär att bolaget har bedrivit täktverksamhet.

Det finns ingen entydig definition av begreppet täktverksamhet. Frågan om vad som utgör en täkt har dock berörts i praxis och i förarbetena till den upphävda naturvårdslagen (1964:822). Av naturvårdslagens förarbeten kan utläsas att syftet

med arbetsföretaget ska vara avgörande för bedömningen om det är fråga om en täkt. Om syftet primärt är att nyttiggöra det uttagna materialet, antingen genom direkt försäljning eller inom företagarens övriga verksamhet så är det fråga om en täkt. Uttag som huvudsakligen görs för att ge plats för annan verksamhet, exempelvis skärningar för vägbyggen, sprängning av tunnlar, bergrum, husgrunder och diken eller grävningar för dammbyggen och andra större arbetsföretag, är däremot inte att se som täkt (se prop. 1964:148 s. 61 f. och s. 74). Dessa förarbetsuttalanden har fått fortsatt giltighet enligt miljöbalken (se MÖD 2004:14). Inte endast de faktiska åtgärderna, utan även syftet med dessa ska alltså vägas in i bedömningen av frågan om urgrävningen avser täktverksamhet (se exempelvis MÖD 2003:55).

Bolaget har anfört att åtgärderna har vidtagits huvudsakligen på grund av att det funnits en rasrisk. Länsstyrelsen har inte anfört något särskilt i fråga om syftet med grävningen. Domstolen finner följaktligen att det inte är visat att det primära syftet med de åtgärder som vidtagits har varit att nyttiggöra det uttagna materialet genom direkt försäljning eller inom bolagets övriga verksamhet. Det är således inte visat att åtgärderna har inneburit att bolaget har bedrivit täktverksamhet och att en överträdelse av förbudet har skett. Ansökan om utdömande av vite ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 426)

Överklagande senast den 29 december 2017.

Hannah Grahn

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Hannah Grahn, ordförande, och tekniska rådet Gisela Köthnig samt de särskilda ledamöterna Karin Forsell och Niklas Johansson. Föredragande har varit tingsnotarien Helles Stoytcheva.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - AVGÖRANDE I MÅL OM VITEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens avgörande ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till domstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från avgörandets datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i beslutet.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. det avgörande som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för avgörandet samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens avgörande som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av avgörandet.